

MÜŞKÜLE ÜZÜM ÇEŞİDİNİN FENOLOJİK VE AMPELOGRAFİK İNCELENMESİ

Aysel ÖZKABAN (1)
Ali Erdoğan ÖZKABAN (2)

G İ R İ Ş

Bölgemizde bir çok sofralık üzüm çeşitleri yetiştirilmekte olup bunların en önemlilerinden ve bölgemizin karakteristik çeşitlerinden biride Müşküle üzüm çeşididir. Bölgemizde yaklaşık olarak 9.730 hektar müşküle bağı bulunmaktadır. Müşküle bağlarının bölgedeki bütün bağ sahasına oranı % 12,6 dır. Bölgede müşküle üzümü Kocaeli, Sakarya, Bilecik ve Bursa illerinin kazalarında yoğun bir şekilde yetiştirilmektedir. Yerli ve yabancı pazarlarda oldukça makbul üzüm çeşidimizdir. Bu çalışma Müşküle üzüm çeşidinin Ampelografik özelliklerini çıkarmak ve Fenolojik gözlemlerle kalite ve kantiteyi etkileyen faktörleri incelemek amacıyla yapılmıştır.

MATERYAL VE METOD

Bölgemizde yoğun Müşküle yetiştirilen Geyve, İzmit, Bursa Merkez kazalarındaki Müşküle bağları araştırma materyali olarak seçilmiştir.

Araştırma metodu olarak Prof.Dr. Nail Oraman'ın 1959 Ampelografi anahtarı kullanılmıştır. İncelenen üzümün orijini ve sinonimleri aranmış; sürgün ucunun, tipi, sürgün sakı, sürgün ucunu örten yaprakcık, henüz açılmış yaprak; genç yaprağın, yaprak sathı, yaprak sinirleri, yaprak kaidesi, yaprak sapı; sürgünün, durumu, boğumları, kesiti; sülüklerin, özellikleri, durumu; çiçeklerinin cinsiyeti ve çiçeklenme tarihleri; olgun yaprağın, sathı, yaprak sinirleri, yaprak kaidesi, yaprak cebi, yaprak sapı ve bunların ölçüleri 100 er tane yaprakda ölçülerek ortalamalar hesaplanmıştır; üzümün ortalama olgunlaşma tarihi, salkım şekli, dane vaziyeti, salkım sapı; danenin, şekli, dane uzunluğu ve dane genişliğinin ortalaması (100 er danede), kabuk, dane içi, çekirdek adedi, dane sapı, istigmat izi, lezzeti; çekirdeğinin, tipi, uzunluğunun, genişliğinin ve kalınlığının ortalamaları (100 er çekirdekte), 100 tane ağırlığı, sırt tarafı,

(1) Bağcılık Seksiyonunda Asistan.

(2) Bağcılık Seksiyonunda Asistan.

damarı, karın tarafı, çekirdek tepeciği, çekirdek gagası; şıranın, 100 gr. danedeki şıra miktarı, randımanı, rengi, yoğunluğu, şeker miktarı, asit miktarı; bir yıllık çubuğun, rengi, boğumları, kesiti, olgunluğu, boğum arası uzunluğu ortalaması (50 tane çubukta), gözler ayrı ayrı incelenmiştir. Renk tesbitleri Horticultural Color'dan yapılmıştır.

Fenolojik gözlemlerde: uyanma, sürme, çiçeklenme başlangıcı, çiçeklenme sonu, daneye su yürüme, olgunluk ve yapmak dökümü devreleri tesbit edilerek, bütün bu devrelerin ayrı ayrı ve bir vegetasyon devresinin ısı toplanları günlük ortalama sıcaklıklardan hesaplanmıştır.

SONUÇ

I. AMPELOGRAFİK ÇALIŞMALAR :

A — İncelenen Üzüm Çeşidinin Orijini Varsa Sinonimleri: MÜŞKÜLE, YALI, ELBEYLİ, İZNİK ÜZÜMÜ, AMASYA.

B — Sürgün Ucu :

- a) Tipi: Vinifera.
- b) Sürgün Sakı: Açık yeşil renkte Lettuce Green 861/3, güneş gören tarafı tamamen esmer kırmızı renkte, çok hafif yün gibi tüylü.
- c) Ucu örten yaprakcık: Canlı açık yeşil Fern Green 0862/3, alt ve üst yüzde hemen hemen esmer kırmızı bir renkle örtülü, hafif yün tüylü.
- d) Henüz açılmış yaprak: Canlı açık yeşil Fern Green 0862/3, alt ve üst yüzde hemen hemen esmer kırmızı bir renkle örtülü, hafif yün tüylü.

C — Genç Yaprak :

- a) Yaprak sathı: Düz bazan çok hafif pürüzlü, parlak, 5 parçalı ve parçalar belirli, rengi Fern Green 0862/2 alt yüzü 0862/3 Fern Green. Uclara doğru artan esmer kızılıklar var. Diş uçları ve kenarları esmer kırmızı bir renkte. Yaprak yüzeyinde yer yer, damarlarda ve sapa doğru yün gibi tüylü.
- b) Yaprak sinirleri: Açık yeşil Pod Green 061/2, çok seyrek yün gibi tüylü.
- c) Yaprak kaidesi: Açık yeşil Pod Green 061/1. Arka yüzü çok az tüylü kaidede hafif kızarma var.

- d) Yaprak sapı: Tüysüz çok hafif oluklu, rengi Pod Green 061/1, sapı bazan tamamen, bazan yer yer şarabi pefbe bir renk örtmüş.

D — S ü r g ü n :

- a) Durumu: Dik, tüysüz. Rengi Lettuce Green 861/2. Üzerinde esmer kırmızımsı kahve bir renk mevcut.
b) Boğumlar: Normal uzunlukta, tüysüz. Rengi Lettuce Green 861/1. Üst yüzü esmer kahve bir renkle kaplı.
c) Kesiti: Basık, çok köşeli elips.

E — S ü l ü k :

- a) Özellikleri: 2 veya 3, bazan 4 kollu. Rengi Fern Green 0862/3, tüysüz üst yüzü hafif pembemsi.
b) Durumu: 2S + O + 2S.

F — Ç i ç e k :

- a) Çiçeklenme tarihi: 4.6.1967 den 11.6.1967 ye kadar. (Ortalama çiçeklenme müddeti Mayıs sonu ile Haziran'ın ilk yarısı arasında değişmekte.)
b) Cinsiyeti: Morfolojik ve fizyolojik erdişi.

G — O l g u n Y a p r a k :

- a) Sathı: Düz, bazan hafif kabartı var. Parlak belirli 5 parçalı, rengi Lettuce Green 861, tüysüz, dış kenarları daha koyu, dış uçları daha açık sarı renkte. Alt yüzü Lettuce Green 861/1 ve tüysüz.
b) Yaprak sinirleri: Açık yeşil Pod Green 061/2. Üst yüzde tamamen şarabi pembemsi renkte ve esas rengi görülmüyor, bazan bu pembelik alta da geçiyor. Tüysüz.
c) Yaprak kaidesi: Rengi Lettuce Green 861, tüysüz.
d) Yaprak cebi: U şeklinde.
e) Yaprak sapı: Açık yeşil Pod Green 061/2 üstte bazan esas rengi tamamen örtecek kadar şarabi pembe bir renk mevcut yuvarlak ve tüysüz.
f) Ölçüleri:

Yaprağın uzunluğu ortalama	: 16,92 ± 0,84 cm
Yaprağın genişliği ortalama	: 19,85 ± 0,908 »
L damar uzunluğu ortalama	: 11,99 ± 0,609 »
L ₁ damar uzunluğu ortalama	: 11,10 ± 0,56 »

MÜSKÜLE

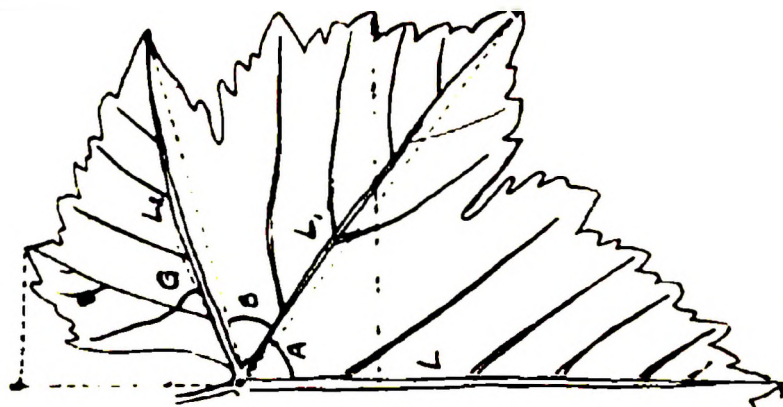

(RESİM: 1 — Olgun Yaprak (Orijinal))

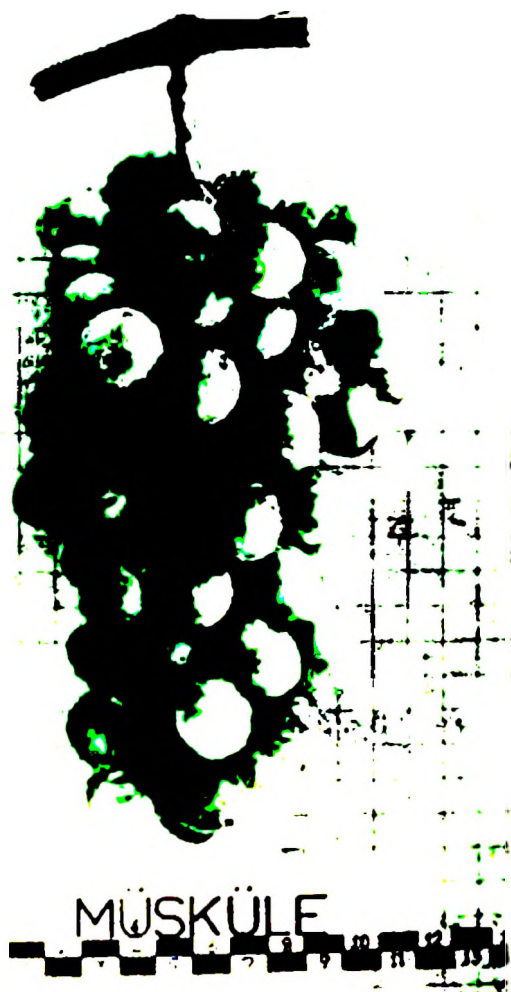
L. damar uzunluğu ortalama	: 7,98 ± 0,404 Cm.
A açısı ortalama	: 57,12 ± 2,86 Derece
B açısı ortalama	: 50,48 ± 2,54 »
G açısı ortalama	: 36,50 ± 1,88 »
Sap uzunluğu ortalama	: 7,4 ± 0,376 cm.

H — Ü z ü m :

- Ortalama olgunlaşma tarihi: Eylül sonu. (28.9.1967)
- Salkım şekli: Uzun veya dağınık uzun.

(Şekil: 1 — Yaprak ölçüleri.)

(Resim: 2 — Salkım «Originals»)

- c) Dane vaziyeti: Orta seyreklikte %99 dane, %1 sap.
d) Salkım sapı: Uzunca, orta kalınlıkta, açık yeşil Pea Green 61/3, üzerinde esmer kırmızı lekeler mevcut.

I — D a n e :

- a) Şekli: Beyzi:
b) Ölçüleri :

Dane uzunluğu ortalama	: 20,5 ± 0,24 mm.
Dane genişliği ortalama	: 18,9 ± 0,19 mm.
100 dane ağırlığı	: 431 gr.

(RESİM: 3 — Dane (Orijinal))

- c) Kabuk: Bazan açık yeşil Sap Green 62/2, bazanda daha sarımsı yeşil Uranyum Green 63/2. Üzerinde irili ufaklı esmer lekeler mevcut. Pıslu, yarı şeffaf, sinirler görülüyor kalınca ve orta sertlikte.
- d) Dane içi: Açık sarımsı yeşil renkte Uranium Green 63/3 sinirler beyaz, özlü, sıkı etli, suluca.
- e) Çekirdek adedi:
Asgari: 1,	Azami: 4,	Ortalama: 2,28

- f) Dane sapı: Açık yeşil renkte Uranium Green 63/3, kabarcıklı ince uzun.
- g) İstiğmat izi: Sathi fakat bariz, küçük, açık renkli.
- h) Lezzeti: Tatlı, hafif mayhoş, kokusuz, hoş lezzetli.

I — Ç e k i r d e k :

a) Tipi: Vinifera

b) Ölçüleri:

Çekirdek uzunluğu ortalama	: 7,0 ± 0,033 mm.
Çekirdek genişliği ortalama	: 4,2 ± 0,034 mm.
Çekirdek kalınlığı ortalama	: 2,9 ± 0,017 mm.
100 dane ağırlığı	: 5 gr.

c) Sırt tarafı: Sütlü kahve rengine, şalazı yuvarlak, sathi, pütürlü, bazan açık, bazan koyu kahve rengine çekirdek tepesine doğru kaymış ve damarla belirli şekilde birleşmiş.

d) Damar: Bariz, esmer renkli.

e) Karın tarafı: Bazan koyu, bazan da açık kahverenginde. Çekirdek olukçukları geniş muntazam, rengi bazan yeşil bazan da portakalımsı.

f) Çekirdek tepeciği: Hafif yarık.

g) Çekirdek gagası: Kalın, uzun, esmer renkli, yarığı açık ve derin.

K — Ş ı r a :

a) 100 gr. danedeki sıra miktarı:

100 gr. danenip sırası	: 61 gr.
100 gr. danenin kabuğu	: 5 "
100 gr. danenin çekirdeği	: 2 "

b) Randımanı: % 67,5 (500 gr. dane sıkılarak hesaplanmıştır.)

c) Rengi: Kirli sarı renkte Amber Yellow 505. Hafif bulanık, çökelti veriyor.

d) Yoğunluğu: 9.00 Bome.

e) Şeker miktarı: % 20.0 kuru madde.

f) Asit miktarı: 5.0 gr/Lt.

L—Bir Yıllık Çubuk :

- a) Rengi: Gölge tarafı kirli sarı, üzerinde morumsu kahve renginde çizgiler var. Güneş tarafı daha koyu kahverenginde ve üzerinde kalın morumsu çizgiler var.
- b) Boğumlar: Her iki yüzünde de morumsu renkte.
- c) Kesiti: Hafif köşeli oval.
- d) Olgunluğu: Orta olgunlukta.
- e) Boğum araları ölçüleri:
Boğum arası ortalama uzunluğu: 94,2 3,134 mm.
- f) Gözler: İyi olgunlaşmış, orta irilikte kubbemsi, esmer yünlü.

MÜŞKÜLE ÜZÜM ÇEŞİDİNİN FENOLOJİK KAYITLARI VE DEĞERLENDİRİLMESİ

Mahalli	1967	Uyanma	Sürme	Çiçek Başlangıcı	Çiçek Sonu	Daneve Su yürüme	Olgunluk	Yaprak Dökümü
Yalova	Tarih	13.4.1967	27.4.1967	11.6.1967	20.6.1967	14.8.1967	28.9.1967	25.11.1967
	Gün sayısı	—	14	45(59)	9(68)	55(123)	45(168)	58(226)
	Hararet top.	—	167,3	734,8	191,3	1265,4	960,7	894,5
	Gün/C°	—	167,3	902,1	1093,4	2358,8	3319,5	4214,0
	Toplam	—	167,3	902,1	1093,4	2358,8	3319,5	4214,0
Geyve (Ali Fuat Paşa)	Tarih	10.4.1967	23.4.1967	4.6.1967	11.6.1967	5.8.1967	28.9.1967	30.11.1967
	Gün sayısı	—	13	42(55)	7(62)	55(117)	54(171)	64(235)
	Hararet top.	—	179,6	694,3	127,3	1244,4	1182,8	843,2
	Gün/C°	—	179,6	873,9	1001,2	2245,6	3428,4	4271,6
	Toplam	—	179,6	873,9	1001,2	2245,6	3428,4	4271,6
Bursa (Çağlayan- köy)	Tarih	12.4.1967	20.4.1967	6.6.1967	13.6.1967	7.8.1967	28.9.1967	24.11.1967
	Gün sayısı	—	8	47(55)	7(62)	55(117)	52(169)	58(227)
	Hararet top.	—	113,9	451,7	147,3	1293,5	1154,3	770,8
	Gün/C°	—	113,9	565,6	712,9	2006,4	3160,7	3931,5
	Toplam	—	113,9	565,6	712,9	2006,4	3160,7	3931,5
İznik (*)	Tarih	7.4.1967	21.4.1967	2.6.1967	8.6.1967	6.8.1967	28.9.1967	24.11.1967
	Gün sayısı	—	14	42(56)	6(62)	59(121)	53(174)	57(231)
	Hararet top.	—	14	42(56)	6(62)	59(121)	53(174)	57(231)
	Gün/C°	—	14	42(56)	6(62)	59(121)	53(174)	57(231)
	Toplam	—	14	42(56)	6(62)	59(121)	53(174)	57(231)

Olgunluk İndisleri :

Mahal	Tarih	Kuru maddeye göre olgunluk indisi	Sekere göre olgunluk indisi
Yalova	28.9.1967	40,6 : 1	34,3 : 1
Geyve	"	40,0 : 1	34,0 : 1
Bursa	"	44,0 : 1	37,0 : 1
İznik	"	41,0 : 1	36,0 : 1

(x) İznik Rasathanesinde sıcaklık ölçüleri yapılmadığı için, İznik'e ait rakamlar eksik kalmıştır.

SUMMARY

This study describes the ampelographic characteristics of «Müşküle», the best table grape grown in the Marmara Region. Phenological characteristics as observed in four localities are also recorded.

LİTERATÜR KAYNAKLARI

- 1 — ANAMERİÇ MÜNÜR. Çanakkale ve Üzümleri 1964.
- 2 — G. CONSTANTINESCU, E. NEGREANU, V. LĂZĂRESCU, I. POENARU, O. ALEXEI, C. BOUREANU. Ampelografia. Republicii Populare Romine Vol. III. 1960.
- 3 — ORAMAN M. NAİL. Ampelografi 1959. Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi Yayınları, 154.
- 4 — ORAMAN M. NAİL. Yeni Bağcılık 1959. Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi Yayınları, 78.
- 5 — PAMİR TURGUT. Marmara Bölgesi ve bilhassa Kocaeli bağcılığı ve bu bölgede yetişen başlıca üzüm çeşitlerinin ampelografik vasıfları ve iktisadi önemleri üzerinde araştırmalar, 1956. Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi Yayınları, 96.